

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну»

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну» (далі – законопроект) є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну» (реєстр № 4358 від 10.11.2020).

Законопроект розроблено з метою виконання міжнародного зобов'язання України відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (надалі – Угода), що передбачає повноцінну імплементацію в українське законодавство Директиви Європейського Парламенту та Ради 2014/40/ЄС від 3 квітня 2014 року «Про наближення законів, підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних положень держав-членів, щодо виробництва, представлення та продажу тютюнових виробів і супутніх продуктів та про скасування Директиви 2001/37/ЄС» (надалі – Директива 2014/40/ЄС).

З метою усунення будь-яких корупційних ризиків на ринку тютюнових виробів внаслідок запровадження електронної системи контролю за обігом тютюнових виробів, порядок створення, фінансування та функціонування такої системи пропонується встановити законом.

1. Обґрунтування необхідності прийняття акту

Законопроект розроблено на виконання Угоди з метою імплементації в національне законодавство Директиви 2014/40/ЄС.

Стаття 428 Угоди зобов'язує Україну наблизити своє законодавство та практику до принципів *acquis* ЄС, зокрема у сфері інфекційних хвороб, служб крові, трансплантації тканин і клітин, а також тютюну. Перелік відповідних актів *acquis* ЄС визначено у Додатку XLI до цієї Угоди.

В Додатку XLI Угоди зазначено, що протягом 2 років з дати набрання чинності, в Україні мають бути законодавчо впроваджені положення Директиви 2001/37/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 5 червня 2001 року про наближення законодавчих, нормативних та адміністративних актів держав-членів щодо виробництва, презентації та реалізації тютюнових виробів. На даний

момент законодавство України повністю відповідає вимогам Директиви 2001/37/ЄС.

3 квітня 2014 року Європейський парламент і Рада прийняли рішення про прийняття нової Директиви 2014/40/ЄС та скасування Директиви 2001/37/ЄС. Статтею 31 Директиви 2014/40/ЄС встановлено, що «Посилання на скасовану директиву повинно тлумачитися як посилання на цю Директиву».

Таким чином, зобов'язання згідно з додатком ХІІ до Угоди слід тлумачити, як зобов'язання України впровадити в своє національне законодавство положення Директиви 2014/40/ЄС. Зобов'язання імплементувати Директиву 2014/40/ЄС підтверджено Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року №1106, пункти 1389 – 1396).

Куріння тютюну є одним із найвизначніших факторів ризику виникнення неінфекційних захворювань. Щороку у світі від куріння, за оцінками ВООЗ, гине близько 7 мільйонів людей. Глобальне опитування дорослих щодо вживання тютюну в Україні (GATS), що було проведено Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), Міністерством охорони здоров'я України (МОЗ) та Київським міжнародним інститутом соціології у 2017 році показало, що наразі 22,8% дорослого населення курять сигарети (39,7% серед чоловіків та 8,8% серед жінок). Таким чином за останні сім років поширеність теперішнього куріння в Україні зменшилася з 28,3% у 2010 році до 22,8% у 2017 році.

Щодо Європейського Союзу, то поширеність тютюнокуріння в 27 країнах зменшилася з 32% у 2006 році до 28% у 2012 році і 26% у 2014 році, тобто на 6 відсоткових пунктів, або на 19 відсотків за 8 років), число курців в ЄС залишається високим - 26% від загальної чисельності населення віком від 15 років і старших. Водночас, за оцінками ВООЗ, саме країни з низьким та середнім рівнем доходів, до яких відноситься Україна, несуть 80% втрат від споживання тютюнових виробів.

Європейський Союз та його держави-члени здійснили різні заходи контролю над тютюном у вигляді законодавчих актів, рекомендацій та інформаційних кампаній. Базовим актом Європейського Союзу, який визначає спільну політику країн-членів ЄС та заходи щодо регулювання тютюнового бізнесу та захисту населення від шкідливого впливу тютюну є ухвалена Європейським Парламентом та Радою ЄС Директива 2014/40/ЄС «Про наближення законів, правил та адміністративних положень держав-членів, що

стосуються виробництва, презентації та продажу тютюну та супутніх товарів та скасування Директиви 2001/37/ЄС».

Враховуючи значні обсяги транскордонної торгівлі тютюновими виробами і відмінності національного законодавства, для врегулювання цього питання в Україні потрібно впровадити загальноєвропейські правила, які б забезпечували захист усіх споживачів однаково незалежно від місця проживання.

Директива 2014/40/ЄС передбачає:

- впровадження уніфікованої типології тютюнових виробів, в залежності від способу їх споживання (тютюнові вироби для куріння, бездимні тютюнові вироби, новітні тютюнові вироби), що забезпечує системний підхід до їх визначення та режимів правового регулювання виробництва і обігу;
- оновлені правила маркування тютюнових виробів для куріння, а саме збільшення розміру медичних попереджень про шкоду тютюнопаління;
- правила маркування та нанесення попереджень на бездимні тютюнові вироби;
- запровадження визначення та регулювання електронних сигарет, заправних контейнерів та трав'яних виробів для куріння, яке наразі відсутнє у законодавстві України;
- заборону використання смакових добавок до тютюнових виробів, як один із засобів маркетингу;
- зменшення допустимих норм вмісту нікотину, смоли і монооксиду вуглецю; запровадження звітності щодо інгредієнтів та добавок до тютюнових виробів.

2. Цілі і завдання прийняття акта

Забезпечення високого рівня захисту здоров'я людини, особливо молоді, та виконання зобов'язань України відповідно до Глави 22 «Громадське здоров'я» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі-Угода).

3. Загальна характеристика і основні положення проекту

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального» (далі - Закон України №481/95), а також у інші закони, які регулюють дане питання.

Вносяться зміни до статті 1 «Визначення основних понять і термінів» Закону України № 481/95 для приведення їх у відповідність до термінів, визначених у статті 2 Директиви 2014/40/ЄС.

Вносяться зміни до статті 9¹ Закону України № 481/95 відповідно до статей 5 та 6 Директиви 2014/40/ЄС.

До Закону України № 481/95 вноситься нова стаття 9² «Вимоги щодо здійснення діяльності, пов'язаної з виробництвом, оптовою та роздрібною торгівлею, експортом і імпортом тютюнових виробів» і, відповідно:

запроваджуються максимальні рівні смол, нікотину та монооксиду вуглецю, відповідно до статті 3 Директиви 2014/40/ЄС;

запроваджується заборона на сигарети та тютюн для самокруток з характерним запахом або смаком, а також на тютюнові вироби з певними добавками, відповідно до статті 7 Директиви 2014/40/ЄС;

запроваджується заборона на тютюнові вироби із використанням на їхній упаковці або на самих тютюнових виробах певних елементів або ознак (тексти, символи, назви, торговельні марки або інші ознаки), відповідно до статті 13 Директиви 2014/40/ЄС;

запроваджується заборона тютюну для перорального застосування, відповідно до статті 17 Директиви 2014/40/ЄС.

До Закону України № 481/95 вноситься нова стаття 9³ «Введення в обіг новітніх тютюнових виробів», відповідно до статті 19 Директиви 2014/40/ЄС.

До Закону України № 481/95 вноситься нова стаття 9⁴. «Введення в обіг та вимоги щодо якості електронних сигарет», відповідно до статті 20 Директиви 2014/40/ЄС.

Вносяться зміни до статті 11 Закону України № 481/95 для приведення вимог щодо маркування тютюнових виробів у відповідність до вимог Директиви: для тютюнових виробів для куріння передбачених положеннями статей 8, 9 та 10 Директиви 2014/40/ЄС;

для тютюнових виробів для куріння, інших ніж сигарети, тютюн для самокруток та тютюн для кальяну - відповідно до вимог статті 11 Директиви 2014/40/ЄС;

для бездимних тютюнових виробів - відповідно до вимог статті 12 Директиви 2014/40/ЄС.

До Закону України № 481/95 вноситься нова стаття 13¹ «Медичні попередження та упаковка трав'яних виробів для куріння», відповідно до статті 21 Директиви 2014/40/ЄС.

До Закону України № 481/95 вноситься нова стаття 15⁴ «Простежуваність обігу тютюнових виробів» - відповідно до вимог статті 15 Директиви 2014/40/ЄС.

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» (далі - Закон України № 2899).

Вноситься зміни до статті 1 Закону України № 2899 для усунення дублювання та узгодження термінології відповідно до профільного Закону України № 481/95.

Вноситься зміни до статті 10 Закону України № 2899: перелік обов'язкових до контролю речовин у димі сигарет доповнено монооксидом вуглецю, та приведено у відповідність до вимог статті 3 Директиви.

Вносяться зміни до статті 11 Закону України № 2899 у частині оприлюднення інформації про шкідливі для здоров'я людини речовини та інгредієнти тютюнових виробів, а також надання інформації щодо тютюнових виробів, які призначені для реалізації на митній території України.

Вносяться зміни до статті 12 Закону України № 2899, а саме з метою усунення дублювання норм щодо медичних попереджень, що будуть врегульовані в Законі України № 481/95 у статті 11 та 13¹.

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про рекламу» (№ 270/96), доповнивши його статтею 22¹ «Реклама електронних сигарет і заправних контейнерів».

4. Нормативно-правова база у даній сфері правового регулювання

Правовими підставами прийняття Законопроекту є міжнародно-правові зобов'язання України привести свої національні законодавчі акти до вимог Директиви 2014/40/ЄС, що передбачено Угодою про асоціацію між Україною, з

однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Офіційний переклад цієї директиви був здійснений і затверджений Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України 22 серпня 2019 року. Цей переклад використаний для підготовки законопроекту.

Основними нормативно-правовими актами України в даній сфері є:

Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів»;

Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення»;

Закону України «Про рекламу».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребує фінансових витрат із Державного бюджету України. Для забезпечення часового проміжку, необхідно для підготовки національних виробників до впровадження нових вимог, закон пропонується увести в дію через 24 місяці з дня його опублікування.

6. Прогноз впливу

Прийняття Закону створить передумови для забезпечення високого рівня захисту здоров'я людей, особливо молоді, а також для виконання зобов'язань України відповідно Глави 22 «Громадське здоров'я» Угоди. Запропоновані зміни сприятимуть скороченню поширеності куріння серед населення України.

7. Запобігання корупції

У проекті Закону відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

Корупційні ризики внаслідок запровадження електронної системи контролю за обігом тютюнових виробів нівелюються внаслідок встановлення законом її порядку створення, фінансування та функціонування.

8. Прогноз результатів

Реалізація законопроекту сприятиме скороченню поширеності куріння серед усіх вікових груп, і насамперед, серед молоді. Ухвалення законопроекту дозволить обмежити доступ до електронних сигарет підлітків, та зменшити рівень їх споживання. Такі заходи поступово призведуть до покращення здоров'я населення та зростання тривалості життя в Україні. Законопроект сприятиме практичному виконанню міжнародних зобов'язань України щодо захисту здоров'я людей від шкідливого впливу тютюну.

Народний депутат України

І.А. Шинкаренко

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Шинкаренко Іван Анатолійович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000006EAB2E0096A58100
Дійсний до: 28.02.2022 0:00:00